

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie wniosku Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w B. o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej X. Y. – sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku (sygn. akt I ZI 1/23)

w przedmiocie wniosku obrońcy obwinionego o zbadanie spełnienia przez SSN Pawła Wojciechowskiego wymogów niezawisłości i bezstronności na podstawie art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (sygn. akt I ZB 36/23),

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, na posiedzeniu w dniu 11 kwietnia 2024 r.,

oświadczenia SSN Pawła Wojciechowskiego o wyłączenie go od udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. I ZO 58/23

na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k

postanowił:

wyłączyć SSN Pawła Wojciechowskiego od rozpoznania sprawy sygn. akt I ZO 58/23, dotyczącej wyłączenia SSN Grzegorza Żmija od udziału w rozpoznawaniu wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Dobrowolskiego wymogów niezawisłości i bezstronności.

UZASADNIENIE

Instytut Pamięci Narodowej Oddziałowa Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w B. złożył wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej X. Y. – sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku. Sprawę zarejestrowano w repertorium Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego pod sygnaturą I ZI 1/23, zaś do jej rozpoznania zostali wyznaczeni SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący), Marek Dobrowolski i Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca).

Obrońca obwinionego pismem z dnia 14 marca 2023 r. wniósł, w trybie art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Dobrowolskiego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu.

W dniu 3 listopada 2022 r. przeprowadzono losowanie składu orzekającego w sprawie rozpoznania wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Dobrowolskiego wymogów niezawisłości i bezstronności, zarejestrowanego w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego pod sygn. akt I ZB 36/23. W wyniku losowania do rozpoznania wniosku został wyznaczony skład orzekający: SSN Ewa Stefańska (przewodniczący), Romualda Spyt, Paweł Wojciechowski (sprawozdawca), Grzegorz Żmij, i Władysław Pawlak.

Obrońca obwinionego, pismem z dnia 15 maja 2023 r. wniósł o wyłączenie SSN Grzegorza Żmija od udziału w rozpoznawaniu wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Dobrowolskiego wymogów

niezawisłości i bezstronności. Sprawa ta została zarejestrowana pod sygn. akt I ZO 58/23, zaś w wyniku losowania do rozpoznania wniosku został wyznaczony SSN Paweł Wojciechowski.

W dniu 5 grudnia 2023 r. SSN Paweł Wojciechowski złożył oświadczenie o wyłączenie go od udziału w sprawie sygn. akt I ZO 58/23 uzasadniając, że błędnie przeprowadzono losowanie składu orzekającego w ww. sprawie w wyniku której zachodzi okoliczność wymieniona w art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. z uwagi na to, iż zasiada w składzie orzekającym w sprawie I ZB 36/23, gdzie jest sprawozdawcą.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia ze szczególną konfiguracją procesową dotyczącą rozpoznania wniosków o wyłączenie sędziów (opisaną we wniosku sędziego Pawła Wojciechowskiego), zbieżnością zarzutu wadliwości powołania sędziego mającego orzekać w sprawie oraz sytuacji sędziego mającego rozpoznać wniosek dotyczący wyłączenia SSN Grzegorza Żmija. Konieczność wyłączenia od orzekania SSN Pawła Wojciechowskiego w niniejszej sprawie wynika z istoty gwarancji bezstronnego orzekania przez sąd i sedna zakazu *nemo iudex in causa sua*.

Podkreślić należy, że zakaz orzekania we własnej sprawie (*nemo iudex in causa sua*) jest jednym z kluczowych elementów gwarancji bezstronności sędziego, nieusuwalną częścią jej istoty. Kto narusza ten zakaz ten pozbawia stronę postępowania karnego należnego mu i zagwarantowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 EKPC prawa podmiotowego o fundamentalnym znaczeniu dla dobrostanu

jednostki. Prawo do bycia sądzonym przez niezależny, bezstronny sąd nie może podlegać ograniczeniom ani w drodze ustawy, ani poprzez wadliwe stosowanie przepisów, czy przez jakąkolwiek formę ich procesowego nadużywania. Obowiązek ochrony tego standardu w sposób szczególny obciąża także sędziego, który bez sprzeniewierzenia się własnej przysiędze nie może dopuścić by powstało uzasadnione podejrzenie, że miał czy mógłby mieć interes w takim albo innym rozstrzygnięciu sprawy.

Samo zaś kluczowe w sprawie pojęcie bezstronności należy rozumieć jako obiektywną bezstronność sędziego, w tym zarówno subiektywne poczucie sędziego co do własnej bezstronności, jak i jego bezstronność w odbiorze zewnętrznym opartą na zobiektywizowanych przesłankach i analizowaną przez odwołanie się do oceny sytuacji dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie rozumującego obserwatora procesu (por. wyroki TK: z 27.01.1999 r., K 1/98, OTK-A 1999/1, poz. 3, oraz z 20.07.2004 r., SK 19/02, OTK-A 2004/7, poz. 67; uchwała SN z 26.04.2007 r., I KZP 9/07, OSNKW 2007/5, poz. 39; wyroki SN: z 8.01.2009 r., III KK 257/08, LEX nr 532400, oraz z 18.03.2009 r., IV KK 380/08, LEX nr 491543). Zatem oczywistym jest, że to w interesie całego systemu prawnego, a bezpośrednio w interesie wymiaru sprawiedliwości leży, by nie powstało w odbiorze zewnętrznym, tj. w odczuciu społecznym przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy przez sąd w sposób obiektywny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2022 r., IV KK 333/22 i przywołane w nim orzecznictwo).

W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka także wskazuje się na aspekt subiektywnej i obiektywnej bezstronności sędziego. Kryterium subiektywne opiera się na ocenie osobistego

przekonania sędziego orzekającego w danej sprawie, przy czym osobista bezstronność członka składu sędziowskiego jest dorozumiana, chyba że pojawią się dowody przeciwne. Natomiast kryterium obiektywne nakazuje ustalić, czy sędzia daje wystarczające gwarancje, by wykluczyć jakąkolwiek uprawnioną wątpliwość co do jego bezstronności na podstawie jego zachowania, a nawet pewnych pozorów. W przypadku kryterium obiektywnego musi zostać rozważone, czy istnieją podlegające ustaleniu fakty, które mogą wzbudzić wątpliwości co do bezstronności sędziego. W tej mierze nawet odbiór w oczach opinii publicznej może mieć pewne znaczenie (por. wyroki ETPC: z 10.10.2000 r., 42095/98, *Daktaras v. Litwa*, LEX nr 76722, oraz z 10.04.2003 r., 39731/98, *Sigurdsson v. Islandia*, LEX nr 78238 - zob. D. Świecki, Komentarz aktualizowany do art. 41 Kodeksu postępowania karnego, Lex-Online).

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak na wstępie.

[M. T.]

[ms]